

Délvidéki bűnügyek

(3–4. befejező rész)

3.

Tapintható, lebegtető, belélegezhető a nyugalom.

A stadion, a Népkert, az uszoda és a tenispályák szomszédságában, a folyóhídra tartó vasúttól szegélyezett s az északi utolsó ház sor fölött kilométer hosszan vonuló partszakasz kicsiny zsákutcájában, a földszintes épületek között a nyugalom szigetének számít ez a ház és udvara.

Ünnepélyességet lop közénk a csönd, mintha valami új dolog történne velünk, köztünk... Nem tudom, társam is így érez-e. Társam? Barátom? Kicsodám is? Azt hiszem, tudnék hozzá tartozni. Jaj, mik jutnak eszembe! Hová jutottam? Itt vagyok, és kész! Ha jól meggondolom, vele jövök ki a legjobban. Nem akar birtokolni, leigázni, kisajátítani. Nem firtatja féltékenyen több heti távolléteket, mindig jól fogad, figyelmesen meghallgat, vagy csak hallgat, révedőn, elmélázva, szórakozottan. De most megszólal.

Azt mondja, kisgyerekként többször előfordult vele, hogy a nagyszülői házban vagy valamelyik nagybácsinál négy-öt unokatestvérrel együtt töltötte az éjszakát. A későig tartó kártyázás után jött a vackolás ágyon, kuckóban, lócán és lent, a subaszőnyegen. Eleinte még egymás szavába vágva kalandos történetek mesélésébe kezdtek, de álomittasan kábulat szülte torz szavak keveredtek a beszédbe, amit röhgöcselés kísért, a mondatok el-elakadva horkolásba fulladtak, míg nem álomba szenderült a társaság. Mindig erre emlékezik, jólesően, amikor nagyritkán hálótársa akad, mert életében sokat volt egyedül, diákként a hónapos szobában, válás után otthon meg a börtönben.

Fekszünk, redőny szűrte hangulatos fénycsíkok játszanak takarónkon.

Frici mesél.

– Az az éjszaka is nagyon emlékezetes, amikor először kaptam cellatársat a börtönben. Az első száz nap után a börtönfelügyelő személyesen levezetett az alagsorba, ahol tíz másodpercig zuhanyozhattam, száz nap után örök kíséretében kimehettem az udvarra, a rabok közül egyes-egyedül, két percre, ott megtanorodtam a fénytől és a gyengeségtől, száz nap után

először jutottam két, szakadt lepedőhöz, a rongyos pokrócok és a koszos, bűdös, lukasan szemetelő matracok mellé. Száz nap után megborotváltak, akkor kezembe adták a vádiratot, és kétszer négy méteres cellába kérésemre beköltöztettek egy elítéltet, a helybeli, szabadkai Mészáros Sándort, aki kettős halálos gázolásért hét évet kapott. A fiú kezdetben morgolódtott, amiért kimozdították a tíz személyes cellából, de csakhamar belátta, hogy kikerülve a bűnözők köréből itt jobb helye lesz. A hónapokig koplalt szó most, az első közös éjjelen hajnalig ömlött belőlünk, megnehezítve a reggeli felkelést.

Akkoriban fogadhattam végre látogatót, először a lefogadás óta. Ki más jött volna el, mint édesanyám, aki véletlenül tanúja volt elhurcolásomnak is. Véletlenül, mert már javában folyt a házkutatás, pravoszláv újévkor, filmbe illő dülást vittek végbe a civil kopók és rendőr segédek, amikor anyám belépett, az ijedségtől halálra váltan, kezében bádogtányérkát remegtetve, a nagynénemtől küldött disznótoros kóstolóval.

Sándor, a sofőr egy hónapig volt velem, aztán elvitték végleges helyére, egy másik börtönbe. És mivel neki se volt fontosabb, felidézni való szép emléke annál, hogy miként dugta meg ismeretlen útitársnőjét a robogó vonaton, a továbbiakban folyton hadakoztam, tiltakoztam – a többnyire kefélesi históriából álló, pár mondatos életrajzú – újabb cellatársak jelenléte ellen. Néhány gyilkos, betörő és zsebmetsző társasága után a két évből sikerült is tizenhárom hónapot egyedül eltölteni. És túl a börtönön, immár tizedik éve „sikerül” egyedül feküdni, kelni, pedig jó anyám azért nem költözött haza, nagynéném azért imádkozik, hogy mielőbb nőüljek meg újra, alapítsak családot.

Elsőnek aludtam el, és másodiknak ébredtem. Akkorra Frici leszedte, összehajtogatta, szatyorba rakta a megszáradt ruhaféléit, ágyneműt, és megterítette a reggelihez. Ki voltam szolgálva. Barátom nem volt otthon, a haver csak egy héttel később kapta ki évi szabadságát, úgyhogy délutánonként találkoztunk.

A fiú nagyjából állta a szavát, fáradhatatlanul hurcolászott látványos, érdekes helyekre, mint valami turistáknak, nekem és húgomnak megmutogatta kívül

és belül a szabadkai szecessziós városházát, ugyanakkor elcipelt unalmas, érthetetlen, süket dumájú emberekhez is, akikre azt mondta, hogy írók, művészek. Ezek között volt egy ezüstfehér hajú költő, aki idegbajt kapott, amikor Bogi időnként elpukkantotta a rágó gumit.

A hét végén természetesen külön programunk volt. Frici szombat este sokáig locsolgatott a ház körül, miközben én a Tunelbe készülődtem, a város legnagyobb diszkójába, ahol Szuzi már hónapok óta pincérkedett.

Este kilenc után indultam el, a rövid zsákutca salakos úttestén lépkedtem, előbb egy, majd még egy gallyba botolva, aztán a következő lombosabb faágat immár kikerülve végig a sarokig, negyven-ötven méteren át leveles ágacskák hevertek. Csak akkor jöttem rá, irtózva, hogy ez valami nekem szóló jel lehet, akár a korábbi titokzatos csokrok, hervadt virágok.

Iramodva menekülök vissza a házba, lihegve adom elő az esetet, és kérlelem Fricit, segítsen megfejteni a rejtélyt. Őt viszont hidegen hagyja a dolog, képzelődőnek tart.

– Sok itt a gyerek a környéken, aki mindenfélét öszszeszed meg el is szórja. Hol nádat, hol kavicsot, hol pedig vesszőt, faágat... Vagy éppenséggel a rendőrség ijesztget, hogy rá legyél utalva védelmére. De nem hinném; ez már a gyújtogató tűzoltó esetére hasonlítana.

Kocsiba ültet, és visz egyenesen a Tunelig. Azzal válunk el, hogy nincs okom félni, különben is lesz kísérőm hazafelé, csak ne áruljam el, hova, kihez kísértetem magam.

Szuzit a vendéglői söntésben találtam. A pult félkörében fekete nadrágban, piros ingben serényen töltögette az italt, és szüntelenül mosolygott a bárszéken ülő vendégeire. Két alak között behajolva üdvözöltem.

A hangrobbanásos nagyterembe csak ritkán mentem át, Szuzi pultjánál jobban éreztem magamat. Neki ott mindenki puszipajtása volt. Úgy látszik, jól kiheverte Dragan barátja hűtlenkedéseit és lelépését. Karomat megszorítva fülemhez hajolt.

– Majd bemutatlak valakinek, aki most szerelmes belém. Mindjárt visszajön Viktor, épp csak hazafuvarozza menyasszonyát.

– Beléd szerelmes, és menyasszonya van?

Szuzi elnyom egy csikket, sorozatban megtölt tízvalahány poharat, harmincat meg elmos, akár a gyorsított filmen, kávéfőz, újra rágyújt, dögös mosollyal eregeti a füstöt, és heherészve magyaráz.

– Már kitűzték az esküvő napját, a gyerek is útban van. Viktor addig-addig idéztette irodájába a végzős medikát – mert ez így szokás a külföldön tanuló diákok esetében, a rendőrség kikérdezi őket magyaror-

szági tapasztalataik felől –, hogy a végén házasság lesz belőle. A lány az első verést is megkapta, no nem az ügynök Viktortól, hanem attól a Viktortól, aki a kedvese, vőlegénye. Bánom is én, hogy nekem is csapja a szelet. Van rá idő...

Öt perccel később mellettem ült Viktor, a kreol bőrű ifiúr, krémszínű nadrágban, halványkék ingben, mint ha skatulyából húzták volna ki, lenyűgöző, mosolygó, kék szemű jelenség, aki mellett a legszebb férfiszínesz, Alain Delon is elbújhatna.

Hajnaltájt testörömul szegődött, Szuzi indítványára, amikor hazaindultam. Mielőtt fölocsúdtam volna, egy járőr-kocsiban találtam magam, két rendőr mögött. Az egyenruhások is helyes és kedves fiúk voltak, már száz méterekkel az úticél előtt elhagytuk a kocsit, a salakos úton három férfi fogott közre, nem is akárhik, sose érezhettem magam ilyen biztonságban. A zsákutca sarkán a rendőrök megálltak, de Viktor rám akaszkodott, jött velem tovább. Kénytelen voltam megvallani, hogy jelenleg egy ismerősömnél vendégeskedek, egyúttal siettem vázolni otthoni – mármint az albérleti – nyugtalanító körülményeim, a bugyilopásokat sem elhallgatva. Éppenséggel erre reagált élénken Viktor, mondván, hogy az új lakótelepen máris elcsíptek egy gyanúsítottat, miután Martin kollégája a kérdéses tömbház tetején csalafinta csapdát állított neki. Amely szárítózsinegről addig sorra tünedeztek el a bugyik és a tangák, Martin egy kevésbé észrevehető kábelt vezetett el a lépcsőház legközelebbi lakásába, ahol csengő jelezte a zsinég érintését. Így adhatott végre személyleírást a lakásban ügyelő s a jelzésre a kémlelőnyíláson kipillantó háziasszony.

– Mármost ha összefügg a két bugyisztori, akkor nyilvánvaló a kapcsolat a csokordobálás meg az ágak elszórása között is, és így közelebb juthatunk a Bubaügy megoldásához – szötte gondolatait fennhangon a bércei Balkán Sherlock Holmes-ja, Szuzi Alain Delonja. – De ez nem az én asztalom. Én az ilyennel foglalkozom, mint aki itt lakik – mutatott Frici házára. – Azt hiszem, fogunk még találkozni – mondta fagyosan, fejét rosszállólag csóválva átható tekintete letaglózott, és egy kurta, hivatalos kézfogással vett búcsút.

Nem tehetek róla, hogy hazáig kísértek, és hogy ilyen fordulatot vett az ismerkedés Viktorral, miután rájött, hogy ki a vendéglátóm.

Rossz lelkiismerettel zárom ki a kaput, nyitok be az ajtókon, afölött habozva, hogy mit és mennyit mondjak el Fricinek. Barátom rögtön jelzi, hogy ébren van, éjjeli lámpát gyújt, hanyatt fekszik, egykedvű, inkább szomorkás.

– A kilincstelen ajtó mögött kifinomul az ember halála, és szinte tévedhetetlenül költi meg a kinti ne-

szekhez tartozó történet – mutat a nyitott ablak mögötti ritkás redőnyre. – Eddig csak a körülöttem szaglászók neveit tanulgattam, Vadász Josipét, Zsiga Ivánét, Nagy Nikoláét jegyezve meg a kihallgatottak visszajelzéséből, de a képét még egy kopónak sem ismerem, Zsigáét kivéve, aki évről évre megtagadja tőlem az útlevelet. És most hallottam egynek a hangját...

Így a jó, most már nem habozok elmondani az előzményeket. Aztán inkább magamért aggódva, semmint őszinte érdeklődésből szalad ki a számon a kérdés.

– Tulajdonképpen miért száll rád még mindig enyire a rendőrség? Mit követtél el, amiről én nem tudok?

– A mártíromság történetei kicsit unalmasak, kicsit hihetetlenek. Ezt jól tudják a kirakatperek és az áldozatok gyártói. Tudják, hogy egykori börtönítéletemet mutogatva nem szaladozhatok embertől emberig, nézzétek, mi áll benne! Az ítélet indoklásában az áll, hogy abban a gyülekezetben, amely a Színpad megalakításán ügködött, jórészt diákok körében, én azt mondtam, hogy „Rózsa Sándor fasza gyerek”. Bonyolulttá tette az esetet az, hogy a nyakamba akasztott per huszonvalahány tanúja közül úgy egyharmad azt hitte, hogy a múlt századi Rózsa Sándorról van szó, a betyárról, mások csak Móricznak a betyárról formált regényhősére gondoltak, és a további harmad pedig tudta, hogy ennek a gyakori névnek egyik mai, fiatal, zentai viselőjére utaltam, akit néhány évvel korábban ugyancsak elítéltek szintén ellenséges propaganda címén. Az a bizonyos zentai gyerek egyetemistaként Újvidéken az Új Symposion folyóiratban megjelentetett egy szerény színvonalú humoreszket, és amiatt az írás miatt elítélték őt három évre. Rózsa Sándor sértegette a baráti Kínát, az afrikai baráti országokat, sértegette Titót, az államelnököt... Én pedig ezt az elvetemült alakot a már idézett körmönfont módon megdicsértem. Egyik politikai per, a Rózsa Sándoré, így szült egy másikat.

A színpadig nem jutottunk el. Január elején, amikor a ház igazgatónöje végre beengedett a színpadra – először és utoljára –, szembekötősdit játszottunk. Néhány nap múlva jött a letartóztatás. Többünknel házkutatás volt, hármunkat tartóztattak le, a harmadikat, a középiskolai tanár Benes József festőművészt három nap után kiengedték. Ő akkor pánikszerűen elmenekült Magyarországra, azóta is ott él.

Így történt. Szabadnapomat töltöttem otthon. Dél előtt csengetnek, egy kis köpcös nyomozó áll a kapuban, Francišković Koloman, meg két rendőr. Tudtam, hogy ez nyomozó, mert egy hónappal előbb kihallgatott a Színpaddal kapcsolatban, de nem mondott semmit, hogy az jó vagy rossz, a hatóságnak mi baja vele... Eltartott néhány óráig a kutatás, aztán be-

vittek a rendőrségre, ott estélig föl váltva vallattak a Színpad ügyéről, nagy-nagy szünetekkel, mert azért nem lehetett arról olyan sokat beszélni. Akkor azt mondták, hogy a beszélgetést nem sikerült befejezniük, el kell, hogy kísérjem őket Szabadkára. Előttünk rendőrautó, mögöttünk rendőrautó, ködös téli este. Megérkeztünk Szabadkára, és én érzem, hogy nem csak engem egyedül vittek oda, hanem más is. Persze ügyeltek arra, hogy ne lássuk egymást mi, lefogottak. Az egyik irodában órákra magamra hagytak, majd közölték velem, hogy most se sikerült befejeznünk a beszélgetést, itt kell, hogy maradjak éjszakára, reggel befejezzük, s akkor mehetek haza. Vittek a folyosón erre-arra, lépcsőn le meg föl, ahol a lépcsőházat rács határolta. Azon túl egy egyenruhás ember elkérte a cipőfűzőmet, elvette az órát, a nyakláncomat, a pénzemet és az irataimat, megmotoszt, s a gatyám letolatva a fenekembe nézett.

Az irodai folyosóról merőlegesen leágazott egy keskeny folyosó, amely a végén egészen kiszélesedett, s az már viszolyogtatón ismerős volt, filmekből. Hát jól van, itt fogok éjszakázni. A falak mentén korlátos palló. Középuított drótháló, amely alatt az alagsorig két áttekinthető szint van. Az utolsó kicsi helyiségbe tettem be, ahol rossz volt a villanyégő. A zimankós január ellenére üvegezetlen volt az ablak, a fagyos sötétben erős bűz terjengett. A vaságy szakadozott matracán egy rongyos pokróc képezte az ágyneműt. A belül kilincstelen ajtó tudatosította bennem, hogy én valójában börtönben vagyok. Az idegállapottól és a hidegtől remegve, ébren vészeltem át az éjszakát. Hajnalban, még sötétben egyszer csak nyílik az ajtó, zseblámpa fénye pásztáz rajtam, vasdoronggal a kezében bejön egy egyenruhás, nagybajszú fekete ember, és szerbül kérdi: „Jóember, mért vagy itt, mit csináltál?” Azt hittem, hogy rám ront a vasdoronggal, de nem, odament a rácshoz, végighúzta rajta, ellenőrizte, hogy kikezdtém-e.

Tényleg bíztam abban, hogy most következik még egy beszélgetés, nem is mondom úgy, hogy kihallgatás, beszélgetés valamelyik nyomozóval, és utána elmehetek. Hát beszélgetés volt megint, több óras, nagy szünetekkel, mert nem volt miről beszélgetni. Magamra hagyva leírátták velem, hogy életem során milyen irodalmi és vitaesteken vettem részt, azokon kik jelentek meg, és mit mondtak. Eltelt ez a nap is, és én maradtam a börtönben. Harmadnap áthelyeztek egy másik cellába. Alig-alig kaptam enni. Egyik reggel teát, másik nap kávé – valamilyen fura, émelyítő kávé adtak –, s délelőtt beadtak egy félkilónyi kenyereket. Négyféle koszt váltogatta egymást: káposzta, bab, makaróni, krumpli.

Az első napokban mindig akkor vittek kihallgatásra, amikor éppen átvettem, de még meg se kóstoltam az

ebédet. Ha elvittek délben, csak este kilenc-tíz óra-
kor hoztak vissza a cellába, és én már majd össze-
estem az éhségtől. Ezek a napok kegyetlenül kiké-
szítettek. A nyomozók szándékosan ártottak éhez-
tetéssel, és egyre fárasztottak, az alvás sem volt pi-
hentető, mert fáztam, meg a szokatlan helyzet is fé-
lelmetes volt, mind szigorúbb vallatóim bekeményí-
tettek: ordítottak, felakasztással fenyegetőztek, csont-
jaim összetörésével, és én el kellett higgyem, hogy erre
képesek; nekem már három napja nem volt kapcso-
latom a külvilággal. Felőlem háború is lehetett oda-
kint, polgárháború, akármilyen, mert én először kerültem
ilyen helyzetbe. Én csak a cella meg a nyomozók iro-
dája között közlekedtem a folyosókon. És a harmadik
napon megkérdezik – amikor már nagyon igye-
keztek valamit találni, hogy a fogva tartást igazolják,
indokolják –, van-e a birtokomban betiltott újság. Mire
én rávágtam, persze, hogy van. Az Új Symposion. An-
nak két korábbi száma be volt tiltva, hetvenegy nya-
rán. Az egyikben megjelent írás miatt ítélték el Rózsa
Sándor szerzőt. A nyomozók föllélegeztek, hogy
aha, van betiltott újság a birtokomban. Hol van? Ott-
hon. Pontosan magyarázzam el, hogy hol! A szek-
rényben, így meg így van elhelyezve, ott vannak a be-
kötött évfolyamok. De hiszen mind volt a házkutatók
kezében is... Nem baj, az nem érdekes, most me-
gint kézbe vennék.

Másnap reggel a vizsgálóbíró előtt már ott volt a
Symposionnak az a bizonyos évfolyama. Végre!
Végre valamire építhettek. Gondosan elolvasták a be-
tiltott írásokat, és igyekeztek kapcsolatba hozni velem.
De igyekezetükből nem tellett többre a „fasza gyerek”-
nél.

Tizenhárom hónapi vizsgálati fogság után hoztak
ítéletet. Két-két évet szabtak ki ránk. Som Jenő volt
az elsőrendű vádlott, én a másodrendű, hát ez olyan
tetszőleges volt, olyan mindegy. A semmit nagyon so-
káig lehetett vizsgálgatni, mérlegelni és végül értékelni.
Az én állítólagos két szavamat, a „fasza gyerek”-et két
évi börtönnel ellensúlyozták.

Két év után a szabadulás nem volt igazi szaba-
dulás, csak ketrecem szélesedett ki, a kutyaszorító im-
már az országhatárig terjedt. Közben felnőtt és dol-
gozni akart az Állambiztonsági Szolgálat új nemze-
déke, egy bulldog állkapcsának görcsével ragaszko-
dik az elődeitől megbélyegzett áldozatokhoz, bárgyún
kiagyalt történetkéiből véltleneket elveszejtő ügyeket
kohol, hizlalva egyre az én dossziémat is. Rajtam már
az sem segítene, ha kiköttetném magam egy főtéri fá-
hoz, hogy folyton szem előtt legyek, és ne ítéltessek
veszélyesnek...

Vasánap Frici kétszer ebédel; délben édesanyjával
és a nagynénivel, utána a maradékot hazahozva ve-
lem és az időközben megérkező Boglárkával is

eszik. Délután megyünk a népkerti uszodába. Előbb
sürgősen szeretnék Szuzival beszélni. Tárcsázom a
Tunelt, ahol azt mondják, szabadságra ment, de két
óra tájban bemegy elszámolni, hívjam akkor. Hívtam,
meg is kaptam, délutánra ajánlottam neki az uszodát,
de hűvösen nemet mondott, és szerinte nincs is mit
megbeszélünk. Kissé rosszul esett ez az érthetetlen
elzárkózás.

Lappangó indulatomat fokozta Frici leplezetlen buz-
gólkodása Boglárka körül, a kirándulás kellékeit
együtt szedték össze, hugi el volt halmozva; elsőnek
választhatott a bikinik, a gyékényszőnyegek és a tö-
rülközők közül. Alighogy megjelenik ez a csitri, má-
ris kihozza a férfit Friciből, ami nekem egy hét alatt sem
sikerült. Igaz, eszembe se jutott megpróbálni, csak
most gondolok rá, látván, mint teszi a szépet hú-
gocskámnak. Nekem ő többnyire az a barát, akinek
kiönthetem a lelkem. Sajnos ebben a hitemben kezd
megingatni, az elmúlt héten sokszor gúnyolódott ve-
lem, mondván, hogy csak önmagammal foglalkozok,
sírámokat zúdítok rá, folyton szemetelek a fülébe. Ja-
vasolna nekem „cellakúrát”, egy-két napi áristomot, va-
lamely kiürített éléskamrában elzárva senyvedni,
hogy utána elégedettebben nézzek a világra.

Ha most egy heti együttlét után azon tűnődnék,
hogy miért is nem voltunk úgy együtt, mint nő a fér-
fivel..., nos, vegyük csak sorjában; első este becsül-
tem, hogy nem ront ajtóstól a házba, és még a má-
sodik éjjel is tarthat a dicséretes önmegtartóztatás, a
harmadik, negyedik meg a többi napon talán nem volt
jó formában, titkolt vagy szóra sem érdemes, átme-
neti gyengeség szerelte le benne a kéjsóvár palit, de
ezen a hetedik napon, vasárnap, itt, ebben a zsiva-
jos medencében – Frici válláról kirobbanó erővel szal-
tózottatva Bogit és engem – ébredem az a gyanúm,
hogy érdektelenségből mellőz, nem vesz nőszámba,
s ez már sértő.

Ekkor gondolok, utólagos együttérzéssel, arra a fel-
vidéki tanárnőre, akit Frici másfél évtizedes útlevé-
telensége idején levélismeretség folytán hívott meg
és látott vendégül. A még férjezetlen tanárnőnek min-
den oka megvolt rá, hogy nagy reménnyel szánja el
magát a két határon átívelő, hosszú utazásra, mert lan-
galéta természetével, öszülő halántékával, átlagos kül-
sejével, harmincegy évesen irtózott pártában maradni.
Az őt fogadó férfi jó vendéglátónak bizonyult: strand-
ra, moziba, színházba, esti kertvendéglőbe vitte a nőt,
nagyokat ettek, jóízűt társalogtak, ám minden éjjel kü-
lön szobában vetett ágyat Frici. Búcsúzáskor a vo-
natablakban fátyolos szemmel, nyeldekelve mondott
köszönetet kollégájának a tanárnő, csak annyiban utal-
va valamiféle, szeméremből visszanyelt sérelemre,
hogy levélben szeretne tisztázni egyet-mást. De le-
velezésük nem folytatódott.

Barátom esetében több ilyen „száraz” vendéglátásról tudok; a levelező-rovatokból kipécézett, szómaszlaggal megdolgozott, reményekkel idecsalt, s végül – mondhatni – cserbenhagyott, megbántva távozó nőkről.

Azt azért már mégse feltételezném Friciről, hogy tulajdon tenyerét egyenértékűnek tartaná egy eleven nővel, mert ugyan mi oka lenne önmagához nyúlni, ahogyan a börtönben tette – gyónása szerint – tizenegy naponként, amikor itt van kéznőjűtásnyira az elérhető partner. A cellában minden tizenegyedik napon önkielégített – vallotta meg egyszer –, hogy karbantartsa nemiségét, hogy az alvás, az evés és az olvasás mellett eggyel szaporítsa a rács mögött megszereshető örömeit.

Az uszoda tizen- és huszonévesekből álló vasárnapi tömege, ha nem a vízben pocskol, akkor a medence körüli betonon heverészik. A fiatalok kikapcsolódása tökéletes; nem olvasnak, nem űznek társasjátékot, alig váltanak szót, csak sütkéreznek a hangszóróból áradó, kávéházi hangulatú halk zene mellett. Odahagyva a fáradhatatlanul ugra-bugráló, bukdácsoló Fricit és Bogit, a víz hancúrozó társaságát, de még a napozók betonját is, arrébb vonulva a fűre vetett gyékényre telepedtem le, egy nádas tavacska mentén, természetes tölgyfa tövében. Ünnepelesen kinyitom a vendéglátóm négyezer könyve közül ugyancsak ünnepelesen kiválasztott kötetet, Zola Nanáját, ne mondhasa Frici, hogy sose olvasok. Csak hát... Most is millió gondtól zsong a fejem. Egy hét múlva vissza kell térnem a kesztyűgyár varrógépéhez, de – úgy döntöttem – már holnap vissza abba a sok lakójú udvar penészes lakába. A kis testvérek iskolai mizériája is rám nehezedik, beíratás, tanszerek, ruházat beszerzése, miközben magam is rászorulnék egy kis újulásra, noha még téli tüzelőmet se tudtam biztosítani.

„Zola Nana”, a piros betűs belső címoldalon nyugszik tenyerem, nem lapozok, nem is látok; befelé tolvákó gondolataimra figyelek.

– Nocsak, művelődünk? – dörren rám Röfi érces hangja. – Ezt az olasz hapsit még nem olvastam – bök a könyv felé. – Fiúkád merre van? – kérdi, feltűnő nyugtalansággal nézve körül.

– Úszkál.

– Jobb is... Jobb is, ha nem látják velem együtt. Babic Viktor és Nagy Nikola a múlt héten még Pesten a Keleti pályaudvaron ügyeleteskedve várta a balkáni vonatokat, hogy nyilvántartott ismerőseik nyomába szegődjön, ma pedig mindketten itt üdülnek, nyilván napidíjért, vagyis dolgoznak. Beszédem van Fricivel. Betérek hozzátok innen hazamenet.

Fürdés után Boglárka elvált tőlünk, anyuhoz indult, rám hagyva kerge, kelekótya barátját, aki nem az én

jövőm, akinél nincs keresnivalóm, akinél most töltöm utolsó óráimat.

Barátom házában két vendég is várakozott: Röfi és Szuzi. Az utóbbi nagy meglepetés. A fiúk nyomban kimentek a partos udvar végébe, a lehallgatásmentesnek vélt nyírfák alá. Szuzi nem volt ennyire óvatos, de azért suttogóra eresztette hangját.

– Butaság egyik megfigyelt telefonról hívni egy másik hasonlót. Ha ilyen történik, Viktor postai beosztottja katapultált az izgalomtól, és a magnózás mellett rögvest vonalba kapcsolja főnökét is. Mármost te éppen a múlt éjszakát akartad megbeszélni velem telefonon. Ezért torkoltalak le. A magad érdekében. Nekem nincs mitől tartani. A postai ürge, Milan, akárcsak Viktor, szintén haverom, jóra való gyerek, aki gyakran ebédel, vacsorál a Tunelben, potyán, mint a többi hekus és civil rendőr. Majd máskor folytatom, de csak négy-szemközt.

Itt abbahagyta, mert az ajtó mögött Frici látszott közeledni, miután Röfit kikísérte. Amint bejött a fiú, elterült a rekamién, és letörten, sokáig hallgatott. Szuzi rá se hederített, érkezése óta többször is kiszolgáltta magát a házban talált pálinkával, a disszidens Som Jenő műgonddal készített itókájával.

Frici feláll, megrázza magát, életre kel, mint egy rajzfilmfigura, és mindhármunknak tölt a körtepálinkából.

– Nem az az újság, hogy a disznók már megint felőlem faggattak egy embert, hanem az is bosszantó, hogy valaki beköpte, és a nyomozók letolták Röfit, amiért az előző két kihallgatásáról beszámolt nekem, noha szigorú titoktartást követeltek tőle. Megfenyegették, hogy még egy indiszkréción, és röpiül önkormányzati állásából. Hacsak nem visz „jó híreket” rólam, elvég-re azért informatikus.

Balsejtelmem támad, hogy ezt rosszkor mondja a barátom, mert ki más lehet a besúgó közöttünk, ha nem Szuzi. Ha jól következtetek, most tehát vagy Röfi állása kerül veszélybe, vagy Frici szabadsága...

Az alkohol enyhe mámorával megterítünk az utolsó vacsorához.

Megint az az ünnepelesség bizsergetti a vérem, amelyet ideérkezésem első óráiban éreztem. Lezárult egy kis korszak, anélkül, hogy új fejezet kezdődne életemben; a régi mederben megy tovább minden. Azal a tapasztalattal lettem gazdagabb, hogy Frici az atyai barátságon túl egyebet nem nyújthat nekem, és én se kívánok tőle többet.

Kis motyóm táskába, szatyorba, füles nejlomba gyömöszölve indulásra készen vár a folyosón. Túl a vacsorán, a tévé előtti hallgatag ücsörgés közben csak Frici vezényszavára várunk, hogy kivonuljunk a házból az autóhoz.

Barátunk kikapcsolja a tévét, a felemelkedni készülő Szuzit visszanyomja forgó fotelébe, amit félkörben megfordítva a rekamié felé irányít, engem a másik ülésről karjaiba vesz, ágyra terít, engedelmesen válok vele egygyé, miközben pontosan érzem, sőt, mindketten egyformán érezzük, hogy az aktus ezúttal is mást jelent a szokásosnál, nem a kék megragadását, inkább feleselést, odamondogatást, beolvasást, amolyan „teszek rád!”-ot intim és kevésbé intim pillanataink tanúja, felbérelt fürkészője iránt.

4.

Vasárnap késő este a robotos hétfő közeledtén kiüresült, néptelen utcákon autózva érkezünk meg a Vasút sori házhoz. Frici csak annyira száll ki kocsijából, hogy megöleljen bennünket, ezúttal úgy tűnik föl, érzelmesen és nem szokványosan.

– Mindig várlak benneteket – mond búcsút a bánat baritonján.

Szuzi most nem szalad el, segítőkészen cipeli cuccomat be a lakásba, pálinkát kér, rágyújt, s végre ömlhet belőle az órákkal ezelőtt elnyomott beszédfolyam.

– Többé nem megyek hozzá – biccent, jelzésül, kire gondol –, és neked se ajánlom, ha nem akarod, hogy bajod essen. Eleget hallottam róla Viktortól meg Milantól. Ők előbb látják a Fricihez érkező leveleket és a ljubljana, noviszádi, zagrebi fotólaborokban számára kidolgozott színes képeket, mint maga a címzett. Amiről kedvük tartja, másolatot vesznek. Sajnos rólam is van képük, de csak ártatlan, színes akt. Aggaszt viszont azoknak a helyben előhívott fekete-fehér felvételeknek a sorsa, amelyek Fricinél lappangva nem csupán egyszerű mezítelenséget ábrázolnak...

– Dugást is? Veled?

– Olyasmit..., de csak a kamera kedvéért..., a fényképezés hajszolt bele. Meg kéne szerezni azokat a képeket, mielőtt más kezébe jut. De én nem megyek többet oda. Téged kérnék meg..., és még valami... Viktornak elvállaltam, hogy jegyzéket csinálók Frici történelmi könyveiről. Ott van mind együtt az ágyvégi polcon. A könyvek felét már beírtam noteszembe – egy pincérblokkot mutat –, de délután Röfi megzavart a jegyzetelésben. Ja, Röfiről jut eszembe, hogy végre megoldódott a nyelve, miután a zsaruk egy párszor bevitték Szabadkára, ahol Nagy Nikola mellett Vadász Josip vette kezelésbe. A fiú sokáig konokul tagadta, hogy tudna Frici államellenes kijelentéseiről, de aztán elege lett a tortúrából, meg különben is meggyőzték, hogy olyanak falaz, aki nem is igazán barátja, holott neki, városházi bizalmi alkalmazottként a fennálló hatalmat és a rendet kell védelmeznie, így hát felidézte Frici bizonyos nacionalista megnyilatkozását. Például olyasmit mondott az az alak, hogy a magyar

alattvalók pénzéből fényes palotát emeltek a Szerb Nemzeti Színháznak, a magyar művészek pedig megkapták amazok omlatag épületét. Papírra vetett vallomását Röfi alá is írta. Én is aláírtam a magamét, amit a könnyebbség kedvéért lediktáltak, jórészt értem is a szerb szöveg tartalmát, de nem minden szóra találok magyar kifejezést. Viktoréktól megtudtam, hogy mi az igazság, az, hogy Frici fel akarja darabolni az országot, és ezt bele is foglalták vallomásomba. Amikor elmondtam a detektíveknek, hogy Frici könyvtárában ott van Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képben huszonegy díszes kötete, mindjárt kitalálták, hogy emberük a régi, birodalmi határok visszaállításán dolgozik, ahelyett, hogy a mában élve, ezerkilencszáznyolcvanhétben, a JUGOSZLÁVIA LEXIKON vadonatúj sorozatának darabjait gyűjtené. Vallomásomban igazolnom kellett, hogy tudok Fricinek arról a kifakadásáról, amelyben a magyarok minden bajáért a trianoni területi elcsatolásokat okolja. Ezt is szépen lediktáltak nekem. Célszerű együttműködni velük, mert így több eséllyel pályázok a szabadkai kereskedelmi főiskolára, ahol apósjelöltem is tanár, ő pedig politikusként vár előléptetésre, belgrádi székhellyel, rá való tekintettel is jó kislánynak kell lennem. Te se bánod meg, ha megcsinálod azt a könyvjegyzéket, meglásd, mindjárt más szemmel néznek rád Viktorék.

Most, hogy az imént, az „utolsó vacsora” végzetével valamilyen belső fölényre tettem szert Szuzival szemben, szívesen mímeltem egyetértést vele, még a hangját is igyekeztem eltalálni.

– Bizony, bizony..., a mi barátunk minduntalan elégedetlenkedik, lázító szándékkal emlegeti az étolaj meg a kávé hiányát, a gyufa drágulását..., hát nem macerás, hogy folyton helyreigazít, frizsider helyett hűtőszekrényt mond, majica helyett atlétatrikót, a rádiót kikapcsolja, ha a hegyi tangónak csúfolt szláv zene szólal meg benne, a vezető tisztségekben keveselli a magyart, Magyarországot anyaországnak tartja, és Abbáziának, Fiuménak, Becskereknek nevezi Opatiját, Rijekát, Zrenjanint.

– Ha ezeket leírnád, Viktor biztos megdicsérne.

Az évi szabadság után is, még heteken át közös esti programokat csináltunk Szuzival. Ő nem ment vissza pincérkedni, főiskolás lett. Változatlanul eljárunk a Tunelbe, ahol Szuzi változatlanul nyakalta a vilmoskörtét, meg is kapta érte a Pálinkás előnevet.

Egyszer felbukkant köztünk a lány szabadkai vőlegénye, egy cvikkeres, mackó méretű, pöszítve, köpködve beszélő, de inkább hallgatag, pipogya alak, akivel barátnőm az egyetemi városban október derekán összeköltözik.

A bárszéken lóbázva lábam, tekintetem néha Viktoréval is találkozik, a szigorú szépfiú mintha egy félmosolyt is meg-megeresztene. Azután, hogy a múlt

szombaton feleségül vette ügyfelét, az orvosnőt, már nyugodtan csatangolhat haverjaival az éjszakában, az asszonynak otthon a helye, pláne ha smin keléssel sem képes eltakarni a verések foltjait.

Alain Delon főzsaru diszkréten bólint Szuzinak, mire az kísétál az ajtón, és beül egy hamvaszöld nyugatnémet Mercedesbe. Rövidesen követi őt a férfiak férfia, és csak másfél-két óra múlva kerülnek elő.

Azonközben a Mercedes gazdája, Viktor asztaltársa hosszú stírölés után, ravasz, olajosan csillogó savószemével, gyér, szőke hajzattal odalép hozzám, és bokáját összecsapva bemutatkozik, mint aki jelentést tesz.

– Gábor vagyok. Most tértem haza Németországból, nőszülni, és más itthoni vállalkozásba is kezdenék.

– Van már menyasszony? – Tagadó fejrázására folytatom. – Akkor ezt a bevezetőt vegyem leánykérésnek?

Engem mulattat a duma, ő meg kimondottan repes a beszéd ilyen fordulatától, és felemelt válla közé húzva nyakát cinkos mosollyal szaporán bólogat. Márpedig én a szaván fogom, döntöm el egy pillanat alatt, amely pillanat elég volt ahhoz, hogy belássam: sose lennék képes belészeretni. Valójában az igenlő szó – de még egy mukk se – nem hangzott el, de nekem egyetlen fejbólintás is elég lett volna, hogy hadműveletbe kezdjek.

– Házad van?

– Van.

– Kocsid?

– Az is.

– Vihetsz.

Másnap végleg odahagytam a Vasút sori nyomortanyát. Egy teljesen új, emeletes, családi házban lakott Gábor, a Tisza-parton. A sötétre pácolt deszkakerítés mögött tejeskávé színű a házfal, a földszint minden helyisége kifestve, de a fürdőszobán kívül csak a konyha, az ebédlő és a nappali funkcióját betöltő hosszúkás helyiség van berendezve. Az üres hálószobába kapóra jön az én bútorom, melynek elszállítására a panziós cipésmestert, Kovács Dömét sikerült megnyerni.

– Elmégy, kisanyám? Igazán sajnálom – mondja a kisöreg.

Este pezsgőt bontva a révbé jutás boldogságával tekintetem szét új otthonomban. Ez a „Szezám, tárulj!” vagy „Terülj, asztalkám!”-féle mesebeli fordulat segített ráhangolódni arra az első éjszakára, amely egy idegen házban, félig-meddig ismeretlen férfivel, de saját agyamon várt reám.

A ház Gábor szüleié, akik előbb-utóbb hazatérnek a németországi vendégmunkáról. Fiuknak egyre csökkenő apanázt küldenek, így ösztökélve arra,

hogy állást, munkát, jövedelmet szerezzen magának. A Mercedest sürgősen el kell adni, s árából kielégíteni egykori német munkaadóját, egy biztosítótársaságot, ahol Gábornak tízezer márkányi hiánya keletkezett. Makogásából ítélve; nyilván sikkasztott. Ha nem fizet, bűnügyi eljárás fenyeget. Erről Viktor is tud. Három hét múlva már az ő birtokában van a hamvaszöld Mercedes. Adott érte hatezer márkát – a valódi érték alig egyharmadát –, egy viharvert YUGO autót, és Gábort beprotezsálta portásnak a hulladékgyűjtő telepre.

„Anyósomnak” kétszeres oka van arra, hogy hazaszaladjon Németből; elviszi a pénzt – ötezet kap, a tartozás többi részét majdcsak kinyögik a szülők –, és kíváncsi fia választottjára. Három napra jött: tehát három napi próbának veti alá leendő menyét. Reggelente az összes ágyneműt kihordjuk az udvarra nap-hosszat szellőztetni, minden ablakot megtisztítunk, valamennyi függönyt kimosunk, teregetésre a padlás-szoba szolgál, az anyós velem súroltat ki töméntelen mennyiségű palackot és befőttesüveget, rengeteg paradicsomot főzünk ki, és ugyancsak sokat a különleges, balkáni csemegének számító darált paprikasalátából. Ezeknek nagy keletje van, jó pénzért eladhatók Nyugaton. A főzés, a reggeli, az ebéd, a vacsora s közben a kávék és üdítők elkészítése mind-mind az én feladatom.

Akár éjszakás, akár nappalos a párom, sokat vagyok egyedül. A konyha nem ad egész napi munkát, a tévé nem köt le, új társaságom nem alakult még ki, az emeletre tervezett játéktermekből még hiányzik a biliárd- és a pingpongasztal..., szóval meglehetősen unatkozok, sokat töprengek, járatom az agyam, néha kicsit félek is.

Bár ne mesélte volna el Gábor nagymamája halálát.

Ugyanezen a helyen állt az a vertfalú parasztház, amelyben hat éve napokon át haldoklott a valamilyen bűnben leledző öregasszony, s addig nem bírt át-evickélni a másvilágra, míg nem adtak kezébe egy söprűt, ám kiszállt lelkének elmulasztottak ablakot nyitni, s azóta – hiába emeltek új épületet – a meghalt lelke itt kísért, bűneiért hét éven át vezekel.

Higgadtabb perceimben csak a huzat keltette szél duruzsolását vélem hallani az ajtó nélküli fölső szintekről, de amikor a titokzatos fönti homályból tisztán kivehető suttogás, nyögés, sóhajtozás, cérnávékony kacaj és fogcsikorgatás hangzik, amire válaszul a konyhai almárium fiókjában csörömpölve rendeződnek át az edényfödők, eláll a lélegzetem, szívem majd kiugrik.

Egyik este, mielőtt a tizenkét órás szolgálatba indulna, Gábor megkérdezi:

– Mi lesz már azzal a Versegi-féle könyvjegyzékkel, amit megígértél?!

Nem ígértem senkinek semmit, gondolom magamban, de tudván, hogy a portásfülke az igazgatón kívül a rendőrség fennhatósága alá tartozik, és Viktor fogdmegjei most alighanem emberemet nyaggatják a számukra fontos anyagért, azt felelem, hogy:

– Lesz jegyzék.

Már jó két hónapja gondolok Frici meglátogatására, vagyis azóta, hogy elmaradtam tőle. Van jócskán mesélni-, megbeszéltnivaló, hiányzik a barát figyelő szeme, fölfortyanó közbeszólása.

A „feladat”, az „ügynöki megbízatás” jó ürügy ahhoz, hogy útra szánjam el magam. Egye fene, megcsinálom azt a jegyzéket, azzal még úgyse ártok senkinek. Előbb még ki kell puhatolni a haver jelenlegi mozgását, azt, hogy mikor nincs otthon.

Amint párom kiteszi a lábát otthonról, a kettő közül magamhoz veszem a szakadt szélű ötszázmarkást, hogy megragasztását kérjem Fricitől.

A vizit rövid, vendéglátóm kimérten barátságos, de nem mutat nagy érdeklődést irántam, a kötendő házasság hírére egykedvűen fogadja, úgy tekint rám, tartózkodón, ahogy más asszonyára szokás. Ebből a közönyéből egyszer még úgyis kimozdítom, de most másért jöttem. A ragasztást holnap végzi, filmragasztót szerez, az dukál ehhez a komoly pénzhez, addig is íróasztala felső fiókjának aljára rejti. A brikettes mázsaházból kettőkor jön haza, ahol akár be is várhatom. Megvan hát a jogcím a „behatolásra”.

Amikor a hulladéktelepi portás a szolgálatból hazajöve, hajnali hat óra tájban ágyba zuhan mellém, felkelek, és „munkába” indulok, gyalog.

Deres, ködös novemberi pitymallat.

Keskeny, kanyargó utcám a folyóval párhuzamosan és ahhoz közel, a gimnázium szomszédságában torkollik a korzóba, onnan pár lépés a több futballpályányi parkos főtér, melyen átvágva a Szent István kápolna és a bútorszalón közötti utcácskán kijutok a hídfőhöz, ahonnan rátérhetek a Tópart városrész nyugatra tartó főutcájára. Innen a második sarkon fordulok jobbra, és máris ott vagyok úti célomnál, a páros oldalból leágazó kicsiny zsákutcában.

Még mindig tejsűrű köd gomolyog.

A drótkampóról lekasztom a kulcsot, akárcsak régen.

A szobai kártyaasztalkán kiterítem a nagy, francia-kockás lapot, és leírok néhány könyvcímet a „történelmi” polcra: Flavius A ZSIDÓ HÁBORÚ; MORUS UTÓPIA; MAGYARORSZÁG TISZTI CZÍM- ÉS NÉVTÁRA 1909; Jászi Oszkár A MONARCHIA JÖVŐJE; BUHARIN; Szolzsenyicin A POKOL TORNÁCA...

Rém unalmas. Van még vagy kétszáz kötet: PES-TI HÍRLAP 1841; 1868. KÖZÖSÜGYI BIZOTTSÁG

JEGYZŐKÖNYV IROMÁNYOK ÉS NAPLÓ. Még egy ilyen hosszú címet nem írok le, úgyse számít, ha egypár kimarad. Mit lehet az ilyenekkel kezdeni? ÚJ DUALIZMUS; MASARYK; A CATTARÓI MATRÓZ-FELKELÉS; IGAZSÁGOT MAGYARORSZÁGNAK; Ormos Mária PADOVÁTÓL TRIANONIG; Nemeskürty REQUIEM EGY HADSEREGÉRT...

Nem is hiszem, hogy erre van szüksége a belügynek. Szünetet tartok a leltározásban, van rá elég idő, alig múlt hét óra.

Bekapcsolom a tévét. Pihengetek. Jó itt. Ez a nyugalom szigete.

Eszembe jut a fénykép, amelyet Szuzi említett. Az utcai szobában kihúszom az almárium legsúlyosabb fiókját, színültig tele tasakokkal, s azokban ezernél is több a fénykép. Turkálhatok jobbról, balról, a felszínen vagy mélyre kotorva. Reménytelen megtalálni egy bizonyos fotót.

Egyszeriben erős motorzúgás hatol be kintről. A hangból ítélve nem Frici kocsija érkezett. A redőny résén kikémlelve két kék-fehér rendőrautót látok a túloldalon. Mellettük lassan elgördül egy fekete Mercedes, ugyancsak rendőri rendszám táblával. Kukucs-kálók jobbra, a zsákutca bejárata felé, és látóterem szélében épp akkor állapodik meg Frici kocsija, egy alvajáró lassúságával száll ki belőle barátom és nyomában egy mord, kerek fejű, kefebajszos, fekete fiatalember.

Szörnyű izgalom fog el, akárha kelepcebén lennék, agyam lebénel, nem tudom, mitévő legyek, ha ezek rögvést benyomulnak. Aha, tokjába taszítom az almárium fiókját, majd futok a kártyaasztalhoz..., hová is tüntessem a könyvek jegyzékét? Benyomom a szőnyeg alá. Ekkor ugrik be az ötszázmarkás. Kirántom az íróasztal felső fiókját – jaj, ha most betoppannak – kétszer is átrázom a tarka papírréteget, semmi!, harmadszorra – egy, színében is hasonló telefonszámlához tapadva – meglelem a bankót, amit azonnal a melltartómba dugok.

Már rég bejöhettek volna, ha akarnak. Izgalmam kezd alábbhagyni. Kilesek ismét a redőnyön. Hozzám egy méternyire négyen-öten némán várakoznak, köztük van Frici is. A szemközti kapuban két jövevény között egy riadt arcú, ötven körüli nő billegeti fejét, vonogatja vállát, végül visszavonul udvarába. A jövevények átellenben a másik szomszédhoz is bezörgetnek, s az ottani háziasszony komoran, alázatosan követi az intézkedőket. Meglehetősen hosszú idő telik el, mire még egy nyurga polgár csatlakozik a csoporthoz. A rendőrök továbbra is járműveikben ülnek. Hallani már a kulcs fordulását a zárban, elsőül Frici lép be, s utána még vagy hatan-heten. Levegő után kapkodok, mintha elszívná előlem a siserehad.

Fricit megütközni látom azon, hogy itt talál, gyanakvó természete talán összefüggést keres köztem és a most folyó esemény között. Zsiga Iván és Nagy Nikola nem vesz rólam tudomást, csak egy hórihor-gas, öltönyös, nyakkendő, lenyalt hajú kreol férfi tudakolja nevemet, a többi csupán néma pillantásra méltat. Az utolsónak belépő, ténfergő asszony keskenyre zárt ajakkal motyog valamit, remegő kézzel turkál hajába, dörzsöli homlokát, szemeit forgatja, mint akit ájulás környékez, rosszul létre panaszkodva kéri, hogy engedjék el.

– Tíz percet csak kibír?! – ripakodik rá Zsiga, mire a nő elpityeredik. – A fenébe! Na, gyerünk!

Hosszú percek múlva tér vissza Zsiga egy kövér-kés, nyugdíjas kórházi nővérrel.

– Maguknak az a dolguk, hogy a végén tanúként aláírják a házkutatási jegyzőkönyvet – közli az aszszonnyal, meg azzal a nyurga polgárral, akit még az elején toboroztak.

– A házkutatás titkos, nem szabad róla beszélni!

– De igenis mondják el mindenkinek, amit csak látnak, hogy mit csinálnak ezek itt! – csattan fel Frici váratlanul.

A nyomozók nem reagálnak. Külföldi kiadványokat követelnek, Som Jenő küldeményeit és leveleit, amit pillanatok alatt eléjük rak Frici. A lelet meg se kottyán a kutatók étvágyának, a házban szétszéledve külön-külön indulnak felfedezőútra. Utóbb csak a két szoba bizonyul érdekesnek számukra, főleg a tévészoba íróasztala és az almárium az utcai szobában. Barátom ingázik a helyiségek között, figyel a kopók matató kezét, igyekszik a szemükbe nézni. De amazok hivatalnoki komolysággal elmerülni látszanak tevékenységükben.

A molett nővér fotelbe rogyva meg se pissen, látni se akar semmit. Vele ellentétben a nyurga ember jön-megy – nekem be is mutatkozott: Nagy Abonyi Pali, műszaki tanár, Fölsőhégyről nemrég költözött e környékre – a számára ismeretlen házigazdával nyíltan együttérezve felszólítja a hatóságokat, hogy nevezék meg pontosan, mit keresnek. A levegőt nyitott tenyérral paskolva, nyomogatva jelzik, hogy álljon le, ő ehhez nem ért, várja ki a végét...

Az almáriumból kötegszámra rámolnak ki leveleket és iratokat. Ugyanonna százával emel ki képeket az olajos hajú, kiöltözött óriás. Ujjait nyálazgatva gondosan megszemléli valamennyit, sokat félre is rak. Mindezt a tévészoba foteléből nézem, ahonnan szemmel tarthatom az íróasztalnál ügyködő Zsigát is. Most húzza ki a fölső fiókot. Frici feszülten figyel. Szegény nem tudja, hogy fölöslegesen izgul, mert az ötszáz márkás már jó helyen van, nálam. A műveletet testével takaró Zsigától Frici nem láthatja, hogy mi

akad annak kezébe, ezért dermed meg a fiók becsapódását követő kérdésre.

– Hát ez meg micsoda?

Barátom mi másra gondolhat, ha nem az ötszáz márkásra, ám, ami a szeme elé kerül, az egy kártyapakli mennyiségű papírhalmaz, egy-egy szeletkén a VETERINARY felirattal. Konzervgyári sofőr ismerősétől kapta az állatgyógyászati igazolást jelentő címkéket, és notesz helyett használta az üres hátlapokat. Szóval nem a pénz került elő. Akkor hol lehet? – gondolhatja. Lehet, hogy Zsiga már titkon zsebre vágta?

– Na, mi ez?! – firtat a pasas arrogáns fölénnyel.

– Az, aminek látszik – hangzik a felvilágosítást és együttműködést csökönyösen megtagadó válasz, most, hogy a „pénzügyet” így vagy úgy elsimítva érzi a fiú.

A képeket már hárman nézegetik, csettintgetve, amikor Fricivel együtt engem is odaszólítanak. Több darabot vetnek elé. Az egyiket a közelben lakó Varga Zoltán, rokkant, tolokocsis íróval pózolok, bugyiban és a sok mindent látni hagyó, kigombolt, birka-bőr bekecsben. Az udvari tujafa előtt teljesen pucéran készült felvételek is itt vannak.

– Beleegyezett maga ebbe a fényképezésbe? – kérdi Nagy Nikola.

– Természetesen.

– És az mire jó? Maga mindig ilyen könnyen levetkőzik?

– Jogom van megörökíteni húszéves alakomat. Maguk pedig ne prédikáljanak nekem erkölcsről!

A hosszú kártyaasztal tömkelegében villanásnyira szemembe tűnt néhány, eddig még nem látott fotó.

Boglárika félmeztelenül! Rötyögve, féloldalt a sarkára ereszkedik a hőtároló kályha tetején, melleit büszkén kinyomva.

Ágika – Frici korábbi nagy szerelme – piros bermudanadrágban, fedetlen kebelrel a zsidótemető obeliszkjei között.

Aranka éppen a fürdőkádból lép ki.

Ismeretlen lányok aktjai, félaktjai.

Szuzi kalappal, szétnyíló köntösben. Szuzi, Szuzi, Szuzi. És itt a plakátnyi fekete-fehér poszter! Szuzi meztelen fenékkal dülleszkedik a kamera előtt... A sorozat többi példányát nem láthatom. A gondosan elkülönített nagy halom képre Fricivel ráíratják az ábrázoltak nevét.

Kimegyek az ebédlőbe. Az asztalon gyűjtik a „bűnjeleket”; újságok, folyóiratok, levelek, dokumentumok, jegyzetfüzetek, címjegyzékek tornyosulnak egymásra. Mellettük megpillantom a HÁZKUTATÁSI HATÁROZAT-ot, alján Beric Petar vizsgálóbíró aláírásával. Ejnye, ejnye, Bérci Péter, egykori ítélőbíró úr, a „fasza gyerek”-es ítéletért most vizsgálóbíróként pótvizsgálunk?

Nyikordul a folyosói szobaajtó, mindenki oda bámul. Idegesen tekintve széjjel, csoszogva lép be Versegi néni, Frici anyukája. Nem érti a helyzetet.

– Mi történik itt, kisfiam?

– Ugyanaz, édesanyám, ami tíz évvel ezelőtt is...

Az öregasszony ajkait harapdálja, könnyezni kezd.

– Ne, édesanya, ezek előtt ne! – Az anyjába karol, és leülteti mellém, az ebédlőasztalhoz. Zsebmetsző fürgeséggel a néni zsebébe csempészi a „kutatási papírt”. – Vigye el Varga Zolinak.

A váratlan látogató közjátéka némi zavarodottságot okoz a közegekben, a háziakra és a civilekre látszólag oda se figyelve szorgosan bibelődnek fontoskodó jegyzeteléssel, rakosgatással. Úgyhogy az öregasszony fia kérése szerint csendben ki is ballag.

Utána nyomban beviharzik a legfőbb ügynök, az ügynökök tipikus viseletében, hosszú, világos ballonkabátban, Babić Viktor, lógó kezében dossziét szorítva magához. Széles mosollyal köszönti munkatársait, pusmogva vált velük néhány szót, és máris megy.

Kezdődik a jegyzőkönyvezés, az ebédlőasztalon. Az eddigi motyóhoz hozzácsapják még A HÍRMONDÓ szamizdat, a TOLNAI VILÁGLAPJA és a szlovén MLADINA egy-egy számát, Herceg János író levelét, valamint a Som Jenővel és az Ágikával folytatott levelezés valamennyi fellelt darabját.

Cseng a telefon. Vadász Josip int Fricinek, hogy felveheti.

– Szórakoznak, szórakoznak? – hallatszik a hangszóróból.

Vadász kezébe ragadja a kagylót.

– Kivel beszélék?!

– És nekem kihez van szerencsém? Én a barátomat hívtam... – hallik amonnan, mire Vadász vonalat bont.

Nemsokára ismét ott toporog az asztal körül Versegi néni.

Frici vécére megy, a kerek fejű, kefebajszú az előírásra hivatkozva, bocsánatkéréssel, követi.

Kijönnek.

Versegi néni felfelé tekintve szól.

– Istenem, miért teszik ezt velünk? Egész életemben dolgoztam, pincérkedtem, tönkretett a kocsmái füst meg az éjszakázás..., nézzék...! – ruháját feljebb húzva mutatja lilás, feketülő lábszárát. – Mondják, mért bántanak minket? – Zokog.

Frici ordítózásban tör ki.

– Piszkos gazemberek! Ezt tettétek velem a börtönötökkel! – Alsó és felső műfogsorát, egyiket a másik után, az asztalra dobja, és vetközni kezd. A jégering a padlóra hull, az atlétatrikó, zsebeit kiforgatja, és próbál kibújni nadrágjából. A kerek fejű nyugtató szavak kíséretében, szinte gyengéd öleléssel, lefogja.

A hős akciócsoport tagjai meg se mukkannak, fel se mernek nézni.

Indulnak. Udvarra, folyosóra kitért ajtók. Az elvonulók már az utcai kapun is kiléptek, csak a zsáktermetű Zsiga maradt hátra, fia további sorsát tőle tudakolná az összetört néni.

– Mikor jön vissza a gyeregem..., főztek-e ebédet? – Óvakodik pontosan fogalmazni, mintha a kérdésen múlna minden; nehogy az igazságot kelljen válaszolniuk, azt, hogy a fiút ne várja haza, nem engedik vissza, viszik egyenesen a börtönbe.

Zsiga töprengés nélkül felel.

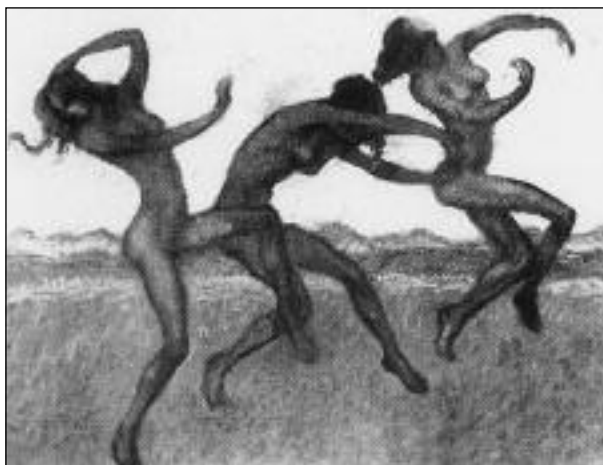
– Főzön hát, mama, enni csak köll!

Az asszony a folyosó kövére roskad, csendben sírdogál.

A zümmögő Mercedes mellett felbőgnek a rendőrautók, megfordulnak, és port kavarva iramodnak ki a zsákutcából. Szép munkát végeztek.

Nemhogy Buba gyilkosát, de még egy bugyilopót se képesek elkapni, ahelyett egész hadsereggel végeznek rajtaütést légynek sem ártó, jámbor barátomon.

A köd felszállt, szikrázó verőfényben csendül meg a déli harangszó.

Pechán József: Táncoló aktok